

32. MRPS. – Varsoviae, 1915. – P. IV., Vol. 3. – 439 p.
33. MRPS. – Varsoviae, 1919. – P. V., Vol. 2. – XV + 1573 p.
34. Siarczyński Fr. Opisanie miasta Sambora i obwodu jego, dzieje dawne miasta tego i stan niniejszy / Fr. Siarczyński // Czasopismo naukowe księgozbioru publicznego im. Ossolińskich. – Lwów, 1829. – № 2. – S. 50–63.
35. Strzetelska-Grymbergówna Z. Staromiejskie ziemia i ludność / Z. Strzetelska-Grymbergówna. – Lwów: Nakł. Muzeum im. Dzieduszyckich, 1899. – 676 s.
36. Sumariusz Metryki koronnej. Seria nowa. Tom IV: Księga wpiśw podkanclerzego Jana Tarnowskiego MK 137 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1592 / Opracował Krzysztof Chłapowski. – Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2012. – Dok. N 331. – 309 s.
37. Wrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi Halickiej / L. Wrostek // Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. – R. 1931/32/ – T. IX. – Kracow: Nakł. Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, 1932. – 191 s.
38. Z arhiwum Drohobycza. Zbiór przywilejów, aktów, dekretów granicznych, lustracyi, memorialów i t.p. / Wydał prof. Feliks Gątkiewicz. – Drohobycz: Z drukarni Jana Brosia, 1906. – 407 s.
39. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – 252 + XLVII + XVIII + 72 s.

УДК 94(477.83)«1919/1948»

*Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ,
м. Дрогобич*

ЖИТТЄВИЙ І БОЙОВИЙ ШЛЯХ ВОЛОДИМИРА ЛІВОГО-«ЙОРДАНА», «МИТАРА» (1919 – 1948)

У статті вперше на основі комплексу джерел досліджуються основні етапи життєвого шляху Володимира Лівого. Детально висвітлюється його діяльність на посаді референта СБ Карпатського крайового проводу ОУН. Автор також окремо зупиняється на обставинах загибелі «Йордана».

Ключові слова: ОУН, Карпатський край, референт СБ.

Ilnytsky V. Life and war path Vladimir Left-«Jordan», «Publican» (1919 – 1948). The paper, based on complex sources studied basic stages Vladimir left. Details highlighted his work as assistant WB Carpathian regional OUN. The author also dwells on individual circumstances of the death of «Jordan».

Key words: OUN highlands, assistant sat.

Постановка проблеми. Аналіз досліджень. Із відкриттям архівів і появою нових невідомих та маловідомих документів з'являється можливість детальніше дослідити життєвий шлях і діяльність у підпіллі, тих керівних кадрів, які своєю працею спричинилися до масштабності, тривалості, а інколи й життєздатності українському визвольному русі. Саме до таких постатей належить Володимир Лівий – організатор і багатолітній керівник служби безпеки ОУН у Карпатському краї. Перебуваючи на різних щаблях підпільної адміністрації, Володимир Лівий користувався низкою псевдонімів: «Йордан», «Митар», «Роман Орлів», «Суворов», «С-99/1». Його постать у історіографії залишається однією із найменш досліджених. Вперше коротку біографічну довідку на В. Лівого склав дослідник визвольного руху Петро Содоль [25; 26]. Окремі біографічні дані на референта СБ Карпатського крайового проводу ОУН наводять дослідники О. Іщук та В. Огороднік [23]. Епізодично період перебування і керування референтурою СБ Карпатського крайового проводу ОУН висвітлюють Д. Веденєєв і Г. Биструхін [1]. Однак усестороннього вивчення ролі та значення В. Лівого у національно-визвольному русі 1940 – 1950-х рр. не здійснено.

Мета нашого дослідження – на основі аналізу широкого комплексу джерел висвітлити життєвий шлях і підпільну діяльність Володимира Лівого, а також з'ясувати обставини його загибелі.

Виклад основного матеріалу. Народився Володимир Михайлович Лівий у селянській сім'ї 3 лютого 1919 р. у с. Болехівці Дрогобицького району Львівської області. Незважаючи на матеріальну скруту, батьки (Михайло і Анастасія Баб'як) намагалися дати йому добру освіту. У 1936 р. закінчив навчання у школі с. Болехівці, а після цього перейшов на навчання у гімназію м. Дрогобич (за свідченням родичів, навчався у гімназії м. Львів). Свою націоналістичну діяльність розпочав ще за часів Польщі, за що неодноразово арештовувався польською владою. Володимир Лівий членом ОУН стає у 1937 р. Саме через приналежність до ОУН і спробу вбивства агента польської поліції у 1939 р. Станіславівським окружним судом був засуджений до 12 (15) років ув'язнення. Цей же вирок 19 червня 1939 р. був затверджений Львівським апеляційним судом [21].

На початку Другої світової війни В. Лівий емігрував на територію Німеччини. Там пройшов вишкіл у школах розвідки в м. Бранденбург (Німеччина) та м. Закопане (Польща). У травні 1941 р. він повернувся у село Болехівці і деякий час проживав у своєї сестри Олени Михайлівни Войтко-Ліва (1916 р.н.) на хут. Найдорф. До речі, за націоналістичні погляди батька і матір Володимира Лівого у 1940 р. радянська влада де-

портувала у східні райони СРСР. Репресивно-каральна система використовувала колективну відповідальність і за погляди, вчинки дітей несли покарання батьки або родичі. У 1946 р. батьки В. Лівого повернулися на Дрогобищчину і проживали на хут. Найдорф у своїй дочки Олени [10, 81; 4, 158–159; 18, 39].

Серйозний досвід активної боротьби ще з часів Польщі зумовив призначення у 1941 р. Володимира Лівого на посаду референта СБ Коломийського окружного проводу ОУН [7, 164]. Зараз не можемо сказати, чому його призначили саме на Коломийщину. Припускаємо, що це трапилось через дружні відносини із керівництвом Коломийського окружного проводу ОУН. На цій посаді він працював не довго, оскільки у 1942 р. Провід призначає його керівником референтури СБ Станіславівського обласного проводу ОУН. Організаторські здібності та природний талант обумовили його довголітнє керівництво спецслужбою. Очолюючи референтуру СБ Станіславівського обласного проводу на нього припав обов'язок проводити реорганізацію підпорядкованої йому ділянки роботи [10, 35]. Внаслідок проведеної реорганізації у березні 1945 р. на базі Станіславівського обласного проводу ОУН був створений Карпатський крайовий провід ОУН. До свого складу він включав Буковинську, Дрогобицьку, Закарпатську, Калуську, Коломийську і Станіславівську округи ОУН.

Після реорганізації Володимир Лівий-«Йордан» став першим референтом СБ Карпатського крайового проводу ОУН [15, 37; 18, 39; 10, 80, 114–115; 14, 131; 21, 232; 25, 96–98]. Збереглася значна кількість підпільних документів, які розповідають про його перебування на цій посаді та виконання відповідних функцій. Водночас збереглися документи репресивно-каральних органів, у яких дається досить детальний опис прикмет В. Лівого: «Середнього зросту, блондин, волосся зачісує наверх, круглолиций, нормальної статури, здається носить золоту коронку на передньому зубі» [10, 115]. Інший радянський документ доповнював характеристику «Митаря»: «... у розмові швидкий, проявляє нервозність, за характером сміливий, на вигляд обличчя молодече, ... знищив багато гестапівців. У м. Станіслав під час облави на міський театр вбив у листопаді 1943 р. 2-х гестапівців» [3, 25]. Заарештований технічний референт СБ Карпатського крайового проводу ОУН Степан Костирко доповнював опис зовнішності В. Лівого: «...носить гімнасттерку військового зразку і пілотку, озброєний автоматом «ППС» і пістолетом «Вальтер». Має дружину і дитину, які спочатку перебували із ним, а потім стали легально проживати десь на Коломийщині чи Буковині. ... «Йордан» спокійного характеру, в організації себе нічим не

скомпрометував, велику частину часу переховується в Коломийщині на Станіславщині чи в Буковині» [10, 220]. Варто відзначити, що, незважаючи на таку характеристику, УМДБ Станіславської області здійснило особливі заходи з компрометації В. Лівого перед підпіллям. Зокрема із показів затриманого референта СБ Тлумачського надрайонного проводу ОУН «Шугая» вони довідалися, що керівництво Станіславського окружного і Тлумачського надрайонного проводів ОУН до референта СБ крайового проводу ОУН «Митаря» висловлювали недовіру. Крім цього, серед захоплених документів, при ліквідації референта СБ Проводу ОУН М. Арсенича-«Михайла» була вилучена копія його листа до провідника Карпатського крайового проводу ОУН Ярослава Мельника-«Роберта», в якому він висловлював недовіру до «Митаря», підозрював його в зв'язках з органами МДБ [10, 41]. Підозра до В. Лівого у «Михайла» виникла ще в 1944 р. під час розгрому в Богородчанському районі сотні «Гамалії», яка тоді охороняла Станіславський обласний провід ОУН, під час цього «Михайло» втратив чотирьох бійців із своєї охорони, а «Митар» втік і залишив його без прикриття. Використовуючи ці дані, чекісти склали детальний план заходів із компрометації «Митаря» перед підпіллям.

Саме через це відносини між М. Арсеничем і В. Лівим були дуже напруженими. Особливо обурило керівництво Проводу ОУН розстріл В. Лівим у травні 1945 р. (за підозрою у зраді) референта пропаганди Карпатського крайового В. Тодорюка. Тоді організаційний референт Проводу ОУН Роман Кравчук-«Максим» у листі (літо 1945 р.) до Я. Мельника висловлював обурення і наголошував на тому, що «Митар» повинен понести відповідальність перед організаційним судом за такі дії: «Стосунку дій «Митаря», можна сказати одне, що він не мав права розстрілювати друга «Тура» і без суду. ... Пагано, що так сталося і така каналія, як «Митар» – став «зразком реконструйованого гестапівця із території Підляшшя», «така сволота у кримінальному мундирі» не достойна того, щоб його називати другом. Дружба це явище, яке може існувати між рівними з точки зору характеру, моралі і революційної стійкості» [22, 218–219]. Після цього поступку В. Лівого від найсуворіших санкцій його врятував близький друг і зверхник Ярослав Мельник-«Роберт». Працюючи на посаді референта СБ Карпатського крайового проводу ОУН, Володимир Лівий отримав звання майора.

Робота референтури, якою керував В. Лівий, була однією із найважливіших. Референтура СБ – займалася слідством і судом, проводила розшуки і арешти, здійснювала каральні функції та вела розвідувальну і контррозвідувальну роботу. Вона складалася з таких відділів: слідчо-

оперативного, розвідувального, контррозвідувального і поліційно-виконавчого [17, 244]. Слідчо-оперативний відділ не тільки вів слідство із застосуванням так званої «розробки», але здійснював особисто диверсійно-терористичні акти. Поліційно-виконавчий відділ проводив арешти, охороняв затриманих, розшукував осіб, які цікавили СБ і приводив до виконання вироків. Розвідувальний відділ збирав шпигунські донесення про військові підрозділи радянської армії, війська МВС, воєнно-стратегічні об'єкти. Для цієї мети існував розвідувальний апарат, який, окрім цього, використовував дані загальноорганізаційної сітки. Контррозвідувальний відділ цікавився наявністю в організації політично ненадійних елементів, співробітників МВС і МДБ, а також політичними настроями населення, виявленням осіб, які лояльно ставилися до радянської влади та співпрацювали з органами. Цей відділ мав свою агентурну сітку, як серед членів організації, так і серед боївців УПА, а також серед населення. СБ в разі необхідності збирала свої суди, які склалися із працівників цієї референтури. Представником на суді не міг бути лише слідчий, який вів справу звинуваченого. Із своєї округи керівник СБ призначав голову суду, двох суддів, прокурора і захисника. Як правило, такі суди виносили смертні вироків шляхом розстрілу, повішання чи знищенням в інший спосіб. Для проведення таких судів були розроблені спеціальні документи. Наприклад, у «Правильнику судівництва в ОУН» (1 серпня 1945 р.) окреслювалася форма організації та проведення судочинства в ОУН. Ще одним документом із організації судочинства в ОУН є інструкція «Правила судочинства в ОУН» від 1 вересня 1945 р. [16, 260–262]. Суд міг виносити також заочні вироків, які виконувалися поліційно-виконавчим відділом. До кінця 1943 р. всі керівники СБ знизу до верху не підпорядковувалися керівникам відповідних Проводів, а знаходилися в безпосередньому підпорядкуванні СБ Проводу. А з 1944 р., крім підпорядкування вищим інстанціям, СБ була підпорядкована і провідникам місцевих проводів ОУН [17, 213]. Хоча і Р. Шухевичу вдалося вмовити керівника референтури СБ проводу М. Арсенича на цю реорганізацію, однак він все ж таки наполягав і продовжував здійснювати централізацію СБ. Саме тому на низах відбувалися суперечки між провідниками і референтами СБ [17, 214]. Восени 1946 р. референтури СБ деяких проводів були перейменовані в ексекутивні відділи [1, 73].

СБ мала необмежене право контролю роботи організації і окремих її членів. З-поміж членів ОУН ніхто не мав права втручатися в справи СБ і контролювати її. Окрім боротьби проти агентури, СБ повинна була контролювати виконання вказівок і наказів вищих Проводів. Референт СБ, як і всі інші, підпорядковувався по організаційній лінії провідникові

відповідного терену, а по діловій лінії – референту СБ вищого проводу [18, 22]. У листі Василя Сидора-«Шелеста» до Івана Лаврива-«Нечая» станом на літо 1947 р. у питаннях відносин між референтами СБ і провідниками зазначалося: «Установку, що першим завжди є провідник, якому потрібно підпорядковуватися і перед ним звітуватися, а потім вже вищому керівнику» [9, 193]. При чому зазначалося, що до провідника необхідно було звертатися: «Друже провідник», а до референтів «друже зверхнику» без будь-яких винятків. Провідник, незалежно від того, яку організаційну структуру очолював, прирівнювався до референта, що належав до вищого рівня [9, 193].

Проте величезна влада не означала безконтрольності. Діяльність референтури СБ суворо регламентувалася та контролювалася вищими структурними одиницями. Зокрема, із загального звіту з праці референтури СБ (листопад 1945 – квітень 1946 рр.) дізнаємося про рейд Володимира Лівого-«Йордана» 20 листопада 1945 р. Дрогобиччиною і Самбірщиною для перевірки есбістських кадрів, їхньої роботи на місцях та для надання їм інструкцій на час зими. Водночас В. Лівий використав рейд для вишкільного заняття з надрайонним референтом СБ «Донським», його заступником «Юрком» та районним «Говерлою», яким зробив зауваження про слабкий апарат куцзових референтур СБ [27, 33].

Референтура СБ районного проводу ОУН була основною ланкою у структурі СБ, на «плечі» якої лягав увесь тягар роботи і вимагалася якомога більшої результативності. Районні інформатори СБ мали завдання вести внутрішню і зовнішню розвідку. Роботу всередині ОУН райінформатори вели шляхом вербування агентів із середовища членів ОУН з розрахунком один агент на куц. Рекомендувалося вербувати в якості агентів заступників куцзових провідників, ретельно приховуючи це від інших членів організації.

Зовнішня розвідка, тобто боротьба з агентами МВС-МДБ, повинна була проводитися кожним членом організації. Весь склад ОУН зобов'язувався звітувати перед організацією за облави, виклики, засідки, арешти, які проводять органи радянської влади. Передбачалося, що кожний член ОУН повинен бути ознайомлений з роботою органів МВС-МДБ. Заборонялося навіть приймати нових членів без відповідної перевірки та висновку СБ.

Для виконання таких життєво важливих завдань необхідно було мати, передовсім, не лише ідейно, а й професійно вишколені кадри: вони повинні були пройти вишколи з конспірації та виявлення агентури, бути обізнаними із формами, методами, прийомами розвідувальної та контррозвідувальної діяльності. У підпіллі розроблялися та поширюва-

лися інструкції, посібники з питань конспірації, шифрування, боротьби проти агентури. У цих матеріалах розповідалося про основні принципи агентурної роботи, вербування, зв'язку та передання інформації. Наскрізною ниткою у цих працях проходить теза про збільшення конспіративності та конфіденційності у діяльності, дається загальна характеристика репресивно-каральних органів, акцент робиться на широкій діяльності агентури, у зв'язку з чим треба «...крім конспірації, ще й великої революційної пильності, революційної чуйності, обережності».

Навчання проводилось шляхом самопідготовки і курсів. Організаційні керівники повинні були скласти програми навчання, підібрати відповідну виховну і навчальну літературу і забезпечити нею кадри. Для навчання необхідно було використовувати зимові місяці. Такі навчання проходили, як правило, під керівництвом СБ із обов'язковою літературою: «Як бореться НКВД і НКГБ з так званою контрреволюцією в СРСР», «Повищити революційну пильність». Керівні члени ОУН повинні були ознайомитися з працею «Агентура НКГБ в дії», а надрайонні – «До боротьби з агентурою» [9, 61–62].

Спеціальні знання майбутні есбісти набували та вдосконалювали на спеціальних короткотермінових курсах (від десяти днів до трьох тижнів). Як правило, проводили такі курси досвідчені референти СБ Крайових та окружних проводів ОУН. На таких курсах відбувалося не лише навчання, але й виявлення ворожої агентури. Вишколи проводилися згідно заздалегідь складеної програми, до якої входили питання структури і діяльності репресивно-карального апарату, вербування агентури. Важливе місце відводилося ідеологічному вишколу бійців. Під час семінарів увага акцентувалася на технології проведення допитів. Керівники таких вишкільних курсів розповідали про різні форми та методи їх проведення, водночас зазначали, щоб не застосовувати у практичній діяльності методів фізичного впливу до підозрюваних. Крайовий референт СБ ОУН Володимир Лівий-«Йордан», наприклад, зазначав: той, хто добивається показів із застосуванням сили, ніколи не буде добрим есбістом-слідчим, а свідченням, які здобуті таким шляхом, трудно вірити [5, 165].

Володимир Лівий займався активною вишкільною діяльністю. Такі, семінари він проводив для есбістів Дрогобицької округи у Стрийському надрайоні (20–30 квітня 1947 р., присутніх 13 осіб), Дрогобицькому (друга половина червня 1947 р., присутніх 10 осіб), Самбірському (15–25 червня 1947 р., присутніх 23 особи) [19, 163], вишкіл референтів СБ Карпатського крайового проводу ОУН (1948 р., проведений «Йорданом»), п'ятиденний вишкіл районних референтів СБ цього ж крайового

проводу (весна 1949 р.), чотириденний вишкіл есбістів (5 слухачів) Коломиїщини тощо [1, 78–79].

Радянські карально-репресивні органи не випадково надавали особливого значення боротьбі з СБ, ліквідації її працівників. У своїх звітах центру партійні органи та структури НКВС-НКДБ обов'язково відзначали, скільки і яких діячів СБ знищено чи захоплено. Органи СБ, за висловом А. Кентія, «зайняли останній рубіж оборони позицій визвольного руху» [24, 62].

Володимир Лівий-«Йордан» був одружений із Дарією Цимбаліст-«Оля». Остання у період німецької окупації працювала провідником жіноцтва Коломиїського окружного проводу ОУН, а пізніше виконувала функції машиністки референтури СБ Карпатського крайового проводу ОУН [13, 185]. У В. Лівого і Д. Цимбаліст були двоє дітей, які перебували у родичів. Однак після того, коли чекісти довідалися про наявність дітей, розшукали їх і помістили у дитячий будинок м. Станіслав. Репресивно-каральні органи розраховували використати дітей для впливу на батька, використання його у оперативних комбінаціях. У жовтні 1948 р. «Йордан» наказав колишньому референту СБ Надвірнянського надрайонного проводу ОУН Ярославу Томину-«Віктору» викупити або ж викрасти дітей, виділивши на це 4 тис.крб. Однак цей захід не увінчався успіхом [6, 264; 12, 59].

На пошуки В. Лівого-«Йордана» чекісти постійно спрямовували великі зусилля. Зокрема, УМДБ Станіславської області його розшук здійснювала за агентурною справою «Верховинці», а УМВС Станіславської області відповідно – «Петлюрівці» [15, 37; 2, 31, 40; 10, 35, 36, 80, 114–116, 220, 336–337, 400; 11, 22, 104; 14, 131, 269–270, 272; 20, 85–86]. У них репресивно-каральні органи писали, що «Митар» протягом 1945 – 1948 рр. переховувався в лісових масивах, які прилягали до г. Цапуть на стику тодішніх Яблонівського і Яремчанського районів Івано-Франківської області, і Ключівському лісовому масиві, який розміщувався між сс. Слобода Рунгури, Ключів Коломиїського району і с. Нижній Березів Косівського району, а пізніше, у березні 1947 р. переховувався у криївках тодішніх Жаб'ївського, Яремчанського і Яблонівського районів Станіславської області [10, 35, 400]. За свідченням родини він періодично переховувався у сім'ї священника Скибінського, дружина якого Розалія була родом із с. Болехівці.

Ретельні розшуки В. Лівого увінчалися успіхом. Так, на основі агентурних даних спецоргани в 13.00 5 грудня 1948 р. у с. Топільськ під керівництвом старшого оперуповноваженого відділу 2-Н УМДБ ст.лейтенанта Гулянова у дворі місцевої жительки Анни Іванівни Крехо-

вещької знайшли ретельно замасковану і капітально обладнану криївку під ямою для картоплі. Пропозицію здатися підпільники, які знаходилися у криївці, відхилили й покінчили життя пострілами з пістолетів. Серед вбитих чекісти ідентифікували референта СБ Карпатського крайового проводу ОУН В. Лівого-«Митара», машиністку референтури СБ цього проводу ОУН Дарію Цимбаліст-«Олю», машиністку референтури СБ Калуського окружного проводу ОУН Ольгу Самарик-«Тетяну». Із криївки вилучили 1 автомат, 4 пістолети, 1 радіоприймач, 1 друкарську машинку. Крім цього, були захоплені документів, які являли оперативний інтерес [14, 269–271; 6, 331–332; 8, 380; 21, 256–257].

Після загибелі «Йордана» у підпіллі розпочалося розслідування причин загибелі. Одна з перших, яку назвали підпільники, це була самонадіяність і те, що «...Топільське прикувало його до себе» [20, 185]. Підпільники писали, що облава тривала з 3 по 10 грудня 1948 р. і була наймасштабнішою у порівнянні з усіма відомими. В ніч на 3 грудня приїхали автомашини з різних сторін (м. Станіслав, Коломиї, Надвірної, Перегінська, Рожнятова, Долини, Болехова, Калуша та інших місцевостей). Чисельність військових сил становила 1700 осіб (приїхало 30 вантажівок), серед яких була значна кількість офіцерів, керував облавою високопоставлений працівник обласного чи республіканського УМДБ [11, 36; 20, 85–86].

Висновки. Багаторічний керівник служби безпеки ОУН Карпатського крайового проводу ОУН пройшов солідний бойовий шлях від рядового члена аж до однієї із найвищих посад підпільної адміністрації. Значний бойовий досвід підпільної боротьби здобутий ще з часів Польщі дозволив Володимиру Лівому успішно організувати та вести розвідувальну і контррозвідувальну діяльність. На жаль, і сьогодні через брак джерельних матеріалів залишаються «білі плями» у його біографії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веденєєв Д. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945–1980-ті роки : монографія / Д. Веденєєв, Г. Биструхін. – Київ : К.І.С., 2007. – 568 с.
2. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 90 (1951). – Спр. 66. – 596 арк.
3. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – 435 арк.
4. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 57 (1953). – Спр. 1. – Т. 1. – 248 арк.
5. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 58. – Спр. 11. – Т. 1. – 308 арк.
6. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 1. – 378 арк.
7. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 4. – 258 арк.
8. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 59 (1953). – Спр. 6. – Т. 7. – 393 арк.
9. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 60. – Спр. 16. – 409 арк.

10. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 1. – 516 арк.
11. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 93 (1954). – Спр. 2. – 336 арк.
12. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 13. – Т. 1. – 171 арк.
13. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 18. – Т. 3. – 327 арк.
14. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 5. – 405 арк.
15. ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67448. – Т. 1. – 304 арк.
16. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 3. – 315 арк.
17. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 4. – 373 арк.
18. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – 336 арк.
19. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 23. – 451 арк.
20. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 47. – 384 арк.
21. ГДА СБУ. – Ф. 65. – С. 7443. – 328 арк.
22. ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. 9079. – Т. 52. – 287 арк.
23. Іщук О. Генерал Микола Арсенич: життя та діяльність шефа СБ ОУН / О. Іщук, В. Огороднік. – Коломия : «Вік», 2010. – 196 с.
24. Кентій А. Українська повстанська армія в 1944 – 1945 рр. / А. Кентій. – К. : Інститут історії України НАН України, 1999. – 220 с.
25. Содоль П. Українська Повстанча армія 1943–1949. Довідник другий / Петро Содоль. – Нью-Йорк : [б.в.], 1995. – 295 с.
26. Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943–1949 : Довідник перший / Петро Содоль. – Нью-Йорк : [б.в.], 1994. – 199 с.
27. ЦДАВОВ України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 225. – 257 арк.

УДК 373.3(477)(09) «1914/1916»

*Богдан ЛАЗОРАК,
Тетяна ЛАЗОРАК,
м. Дрогобич*

**ДРОГОБИЦЬКА ЦІСАРСЬКО-КОРОЛІВСЬКА
ГІМНАЗІЯ ІМЕНІ ФРАНЦА ЙОСИФА І В ЧАСІ
ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914 – 1916 рр.):
НЕВІДОМІ ЕПІЗОДИ ПРО «ПЕРЕДДЕНЬ» ВІЙНИ,
РОСІЙСЬКУ ОКУПАЦІЮ І НЕ ТІЛЬКИ**

У статті аналізується діяльність дрогобицької цісарсько-королівської гімназії імені Франца Йосифа І упродовж 1914 – 1916 рр. Визначено основні тенденції, характерні розвитку навчального закладу за кілька місяців до початку Першої світової війни, в часі російської окупації та впродовж 1915 – 1916 навчального року, який було поновлено після успішного контрнаступу австрійських легіонів у травні 1915 р. Опубліковано реєстр учнів гімназії, які всту-